

درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۳۲)
بررسی ابعاد آثار گسترش ویروس کرونا
بر حوزه شهری و شهرسازی

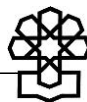
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات زیربنایی

کد موضوعی: ۲۵۰
شماره مسلسل: ۱۶۹۸۷
اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۳	۱. کلیات.....
۴	۲. آثار کرونا بر حوزه شهرنشینی و توسعه شهری.....
۱۱	۳. راهکار و پیشنهادها.....
۱۴	منابع و مآخذ.....

درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۳۲) بررسی ابعاد آثار گسترش ویروس کرونا بر حوزه شهری و شهرسازی

چکیده

در دهه‌های اخیر با گذار از توسعه کشاورزی و صنعتی، شهرها به‌عنوان عرصه استقرار خدمات، به موتور محرک اقتصاد کشورها و اصلی‌ترین جایگاه زیست و استقرار جوامع بشری تبدیل شده‌اند. چرخه دائمی انباشت سرمایه و تمرکز به‌خصوص در کلان‌شهرها و مناطق کلان‌شهری، به مانند جاذبه مغناطیسی، جمعیت و فعالیت را هر چه بیشتر به خود جذب کرده‌اند. اگر چه این انباشت و تراکم فزاینده، مزیت و صرفه‌های اقتصادی فراوانی برای کسب‌وکارها و اقتصاد ملی داشته است. اما تبعات تراکم فزاینده در ابعاد گوناگون اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی و بهداشت و سلامت جامعه به مرور از مزایای آن پیشی گرفته است.

تاب‌آوری شهرها در برابر سوانح طبیعی و انسان ساخت از اصولی است که به‌طور معمول در فرایند توسعه نادیده یا کم‌اهمیت تلقی شده، اما یک‌باره در بحران‌ها مد نظر قرار می‌گیرد و منجر به تغییراتی در برنامه‌ریزی و طراحی محیطی می‌شود.

ابعاد بحران کرونا جلوه‌های تازه‌ای از گستردگی و عمق ناکارآمدی مدیریت جهانی توسعه در ابعاد و ارکان مختلف توسعه پدیدار ساخت، به‌گونه‌ای که برخلاف بیشتر بحران‌ها

و آسیب‌های جمعی دیگر، به‌نظر می‌رسد خسارت جانی و مالی این اپیدمی بر جهان توسعه یافته و به‌خصوص کلان‌شهرها و شهرهای جهانی بسیار وسیع‌تر از جهان در حال توسعه و توسعه نیافته است.

در این میان خسران بزرگ از آن جوامعی است که حتی از این بحران‌ها و آزمون‌ها، رهاوردی کسب نکرده و کماکان به توسعه شکننده و ناپایدار و ورای ظرفیت‌های بستر زیستی ادامه دهند.

همه‌گیری و شیوع گسترده ویروس کرونا با شتابی کم‌سابقه، پیچیدگی و اطلاعات اندک نسبت به آن، زیست بشری و به‌طور خاص شهرها در معرض آزمونی دشوار قرار داده که این‌بار بیش از آسیب‌های موضوعی و موضعی، کلیت و بقای جوامع شهری در تمام ارکان را در معرض آسیب قرار داده است.

این گزارش تلاشی است برای تبیین مسائل و اولویت‌های توسعه شهری در مواجهه با آسیب همه‌گیری بیماری کرونا و نیز موضوعات مغفول که از این پس با درس‌آموزی از تجربه تبعات این اپیدمی در عرصه توسعه شهری مد نظر مدیران و برنامه‌ریزان توسعه شهری قرار گیرد.

۱. کلیات

یکی از دغدغه‌های کنونی شهرهای جهان این است که چه الزاماتی موجبات درگیری مردم با تهدیدهایی نظیر بیماری کوید-۱۹ می‌شود. از طرفی مردم درگیر این هستند که مکان‌هایی که در آن زندگی و تفرج می‌کنند چگونه بر سلامت و رفاه آنها تأثیر می‌گذارد. آیا برای جلوگیری از تراکم به ظاهر خطرناک یک کلان‌شهر، منطقه روستایی ایمن‌تر است؟ یا ایمنی در منطقه‌ای از شهر که خدمات درمانی و سایر منابع نزدیک به هم هستند؟ در حال حاضر بیماری کوید-۱۹ در سطح کشورها از جمله ایران همه‌گیر شده و گسترش یافته است. حال پرسش این است که زندگی در مناطق متراکم شهری که نیاز به رفت و آمد در آن کمتر است مطلوب‌تر و ایمن‌تر است و یا زندگی در سکونت‌های دورافتاده از هم؟ برای این پرسش‌ها پاسخ‌های رضایت‌بخش چندانی وجود ندارد، اما با توجه به تجربیات اخیر می‌توان آسیب‌ها و راهنمایی‌هایی را برداشت کرد. براساس گزارش‌ها، اساسی‌ترین انتقادات در نظام شهرسازی، به تراکم جمعیت، کاربرد فناوری، امنیت غذایی و مسکن ناکافی وارد شده است.

این واقعیت مهم است که انتشار این ویروس تا حد زیادی بر محمل جهانی شدن و رشد سریع شهری و توسعه حمل‌ونقل ملی و بین‌المللی شیوع و گسترش یافته است. درحالی که این امر باعث رواج بیگانه‌هراسی و انتقاد از زندگی متراکم شده است و ارتباط مردم و مکان‌ها را تهدید می‌کند از این رو بیش از هر زمان دیگری پرداختن به موضوع شیوه ارتباط واقعی مردم با هم اهمیت دارد. پاسخ‌های موضعی به همه‌گیری نشان می‌دهد که با در نظر گرفتن فاصله‌گذاری اجتماعی، ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و مدنی جوامع

به‌طور قابل توجهی مبتنی بر قابلیت مکان‌های شهری، برای مقابله با بحران هستند. بنابر برخی یافته‌ها و محتوای تحلیلی این روزهای اندیشمندان و متخصصان و استفاده از مطالب تحلیلی وب‌سایت، CityLab موضوع تراکم به چالش جدی بین صاحب‌نظران مبدل شده است. البته باید دقت کرد که لزوماً تراکم بالا درخصوص گسترش تهدیداتی نظیر کوید-۱۹ یک عیب به‌شمار نمی‌آید. به‌عنوان مثال، هنگ‌کنگ و سنگاپور از متراکم‌ترین شهرهای جهان، واکنش بسیار مناسب‌تری نسبت به مناطق روستایی‌نشین لومباردی و ونتو ایتالیا از خود نشان دادند. لذا سیستم مدیریت شهری و الزاماتی که نهادهای حاکمیتی به‌کار می‌گیرند در این خصوص مهم است.

۲. آثار کرونا بر حوزه شهرنشینی و توسعه شهری

۲-۱. الگوی سکونت

با توجه به الزام شهروندان به ماندن در منزل و رعایت الزامات فاصله‌گذاری اجتماعی، آسیب‌هایی اجتماعی شکل گرفته است که برخی از آن ناشی از فضای کالبدی مساکن و فضای سکونتی است. کوچک بودن فضای سکونت و تداخل حریم بین اعضای خانواده و روبه‌رو شدن بیش از حد ایشان با هم، معضلات اجتماعی ازجمله افزایش دعوای خانوادگی را دربرداشته است. همین‌طور بسته بودن فضاهای مشاعات که امکان چرخش هوای بیرون در آن وجود ندارد امکان گسترش ویروس در برخی مجموعه‌های مسکونی را می‌تواند بالا ببرد. همچنین نبود فضای مناسب برای خانواده‌های دارای کودک در فضای مشاعات مجموعه‌های مسکونی نیز مهم است.

لذا برای معضلات فوق و برای مواجهه با بحران‌های مشابه تعریف بام سبز، در نظر گرفتن بالکن در تمامی واحدهای مسکونی با دسترسی به فضای کاملاً باز، مشاعات با دسترسی باز با محیط بیرون، دسترسی به نور خورشید در اکثر فضاهای معماری و همین‌طور فضای امن بازی کودک که چرخش هوای طبیعی را داشته باشد، را می‌توان پیشنهاد داد.

۲-۲. محله‌های خودکفا و شهرسازی محله‌محور

با شیوع کرونا و اتخاذ تدابیر بهداشتی متأثر از آن، شهرها در برابر پرسش‌های مهمی قرار گرفته‌اند؛ از جمله این که طراحی و شکل شهرها چه تأثیری بر انتقال ویروس داشته است؟ در واقع این پرسش برخواسته از آثار فرم شهر است که به تعامل بیشتر مردم و گسترش بیشتر آن منجر می‌شود. پاسخ قطعی به این پرسش نمی‌توان داد اما امکان کنترل رفت و آمد، تا حد بالایی ناشی از به‌کارگیری دو شیوه طراحی تمرکزگرا و غیرمتمرکز فرم شهری است: تمرکز خدمات در شهرهای تمرکزگرا موجب تشکیل تجمع‌های بزرگ‌تر می‌شود و احتمال انتقال ویروس افزایش می‌یابد. یکی از آثار این جنبه که در زمینه توزیع کاربری‌ها اهمیت دارد، به‌کارگیری مراکز خرید بزرگ مقیاس است که عملاً احتمال در معرض قرار گرفتن افراد را بیشتر می‌کند. همین‌طور در این شهرها به‌دلیل استفاده بیشتر از حمل‌ونقل عمومی، اساساً ارتباط مردم با یکدیگر بیشتر خواهد بود.

در مقابل، در شهرهای غیرمتمرکز هر یک از بخش‌های شهر با دارا بودن خودکفایی نسبی، راحت‌تر با سیاست قرنطینه تطابق می‌یابند و با محدود شدن رفت‌وآمدها، کنترل همگانی و شکستن زنجیره انتقال ویروس سریع‌تر میسر خواهد شد. اساساً در این فرم

شهری، به دلیل کمتر شدن نیاز به خروج از محدوده شهری، اتکا به خودرو و حمل و نقل عمومی کمتر بوده و شهروندان بیشتر مبتنی بر پیاده و دوچرخه می‌توانند مایحتاج خود را تأمین کنند؛ از این رو تعامل کمتری رخ می‌دهد.

گفتنی است افزایش قیمت بنزین هم، انگیزه و ضرورت تأمین حتی الامکان کالا و خدمات در سطح محله یا مسافت‌های کوتاه را تقویت کرده است. پیشنهاد این است که تلاش شود ساختار شهری از تک مرکزیت یا مرکزیت قوی به سمت ساختار چندمرکزی در شهرهای بزرگ و کلان‌شهرها تغییر یابد.

۳-۲. نهادهای محلی

در شرایط بروز بحران‌های شهری، به‌خصوص بروز بلایای طبیعی یا شیوع بیماری‌ها، خودکفایی محله‌های شهر و مدیریت در مقیاس محلی اهمیت دوچندان می‌یابد. این مدیریت محله‌ای باید مبتنی بر سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی محله شکل بگیرد. در مدت ابتلا به کرونا و مقابله با آن، تجربه نشان داده اقدامات مؤثری در سطح محلات، همچون اطلاع‌رسانی در مورد مسائل بهداشتی، توزیع بسته‌های بهداشتی، ضدعفونی معابر و مراکز اصلی محله، با همکاری نهادهای محلی و مدیریت شهری به‌ویژه در محلات کم‌برخوردار مؤثر بوده است. اساس این اقدامات مبتنی بر نهادهای اجتماعی است، نهادهای متعدد محلی همچون مساجد، مراکز نیکوکاری، شوراهای اجتماعی محلات، دفاتر تسهیلگری توسعه محلی اساس این رخداد هستند و همکاری آنها با بخش‌های مختلف مدیریت شهری، دولت و دیگر نهادهای حکومتی مهم است.

با درس گرفتن از تجربه ارزشمند کنونی، به رسمیت شناختن نهادهای محلی در

همه زمان‌ها، برقراری ارتباط مداوم و مؤثر با بدنه مدیریتی، ساختارمند کردن نهادها با حداقل مداخلات بوروکراتیک، تقویت هماهنگی میان نهادهای دولتی و حاکمیتی سطح محله با مدیریت شهری و آموزش مؤثر، می‌توان تاب‌آوری محلات را ارتقا بخشید.

۴-۲. حمل‌ونقل شهری

تجربه ابتلا به کرونا نشان داد که سیستم حمل‌ونقل که به‌عنوان رگ‌های حیاتی شهر با شرایط جدید باید سازگار شوند. در فرودگاه‌ها و پایانه‌ها تمهیداتی برای غربالگری بیماری، توزیع ماسک و ضدعفونی مداوم، هدایت مردم از طریق علائم و خطوط رنگی در کف برای رعایت فاصله اجتماعی و کاهش تعداد مسافر در هواپیما و قطار باید در نظر گرفته شود. سیستم حمل‌ونقل ریلی و اتوبوس درون‌شهری نیازمند تغییراتی در زمینه طراحی ایستگاه‌ها، نحوه خدمات‌دهی و توزیع تعداد براساس تراکم جمعیت است.

بازطراحی خیابان‌ها با هدف ترویج فاصله اجتماعی، تعریض پیاده‌روها در مکان‌های شلوغ و تجاری و ساخت پیاده‌روهای جدید در دستور کار قرار گیرد. همچنین ایجاد و تعریض خطوط دوچرخه به‌منظور ترغیب به استفاده بیشتر و امکان رعایت فاصله اجتماعی در پیاده‌راه‌های مراکز شهری، پیشنهاد می‌شود. توسعه برنامه‌های اشتراک دوچرخه به‌عنوان روشی مؤثر در برابر ازدحام حمل‌ونقل عمومی توصیه می‌شود. بنابراین بازطراحی محورهای پیاده‌رو در مراکز شهری، با توجه به میزان تردد عابران و افزایش عرض و سهم پیاده و کاهش سهم خودرو. طراحی محورهای منعطف که قابلیت تغییر ظرفیت تردد برای پیاده و سواره را داشته باشد، توسعه دوچرخه‌مداری توصیه می‌شود.

۵-۲. عرصه عمومی

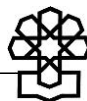
هرکسی حق دارد در شهر در عرصه‌ای عمومی زندگی کند و برای خودش حریمی عمومی را در نظر بگیرد. بحران فعلی قدرت این بیانیه را متبلور می‌کند. سلامتی و رفاه بلندمدت به تمایل برای سرمایه‌گذاری در ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و مدنی انسان بستگی دارد که به ما این امکان را می‌دهد تا زمینه‌های ایجاد مکان‌هایی شهری که موجب تحول در روحیه ساکنان شهر شوند فراهم کنیم. تجربه کرونا نشان داد که در چگونگی استفاده از زیرساخت‌های بزرگ‌مقیاس همچون ورزشگاه‌ها، میادین ورزشی، مراکز همایش، سینما و تئاتر، دانشگاه‌ها و مدارس استراتژی‌هایی لازم است. در چند ماه نخست شروع اپیدمی تمامی مراکز تعطیل شدند، اما با بازگشایی مجدد، باید به دنبال کاهش تعداد دانش‌آموزان در هر نوبت کلاس، کاهش تعداد تماشاگران در سالن‌ها و ورزشگاه‌ها در کنار اقدامات بهداشتی می‌تواند به بازگشایی سریع‌تر این زیرساخت‌های مدنی و بازگشایی اقتصاد کمک کند.

لذا توصیه‌های زیر ارائه می‌شود:

۱. ایجاد فضاهای شهری باز و مناسب در مقیاس محلات، نه به صورت منفرد، بلکه به صورت شبکه‌ای از فضاهای باز متصل به هم (ترجیحاً از طریق پیاده‌راه سر سبز)
۲. تنظیم ضوابط استفاده از مراکز عمومی و فضاهای باز برای برگزاری مراسم عمومی توصیه می‌شود.

۶-۲. کسب و کارهای خرد و محلی

تجربه کرونا نشان داد که در مواقع بحران، تمایل مردم به استفاده بالا از مراکز خرید بزرگ در بازه زمانی کوتاهی بسیار بالا می‌رود و مردم به ذخیره‌سازی مایحتاج میان‌مدت و حتی

بلندمدت خود اقدام می‌کنند. ساختارهای تشویقی و امکانات خرید در حجم بالا در این مراکز خرید، عملاً تشویق به حضور در این کاربری‌ها را به مراتب بالا می‌برد. مشکل اصلی این رویکرد این است که به مراتب ضرر بالایی برای کسب‌وکارهای خرد ایجاد می‌کند و فروشگاه‌های کوچک محلی را برای مدت طولانی بدون مشتری می‌گذارد و به ورطه ورشکستگی می‌رساند. برای محافظت از اقتصادهای محلی خود به اقدامات قوی و پیش‌گیرانه نیاز داریم. در شرایطی که پیش‌بینی می‌شود بخش عمده کسب‌وکارهای خرد همچون آرایشگاه‌ها، رستوران‌ها و انواع خرده‌فروشی‌ها در موج اول همه‌گیری آسیب جدی ببینند، در کوتاه‌مدت پشتیبانی از آنها با اعطای انواع وام‌های بدون بهره، معافیت‌های مالیات و عوارض در کنار مشاوره و راهنمایی آنها برای بازگشایی ایمن می‌تواند از تأثیرات این تعطیلی اجباری ویرانگر بکاهد.

لذا موارد زیر توصیه می‌شود:

- تشویق محله‌محوری با هدف ترغیب رجوع مردم به مراکز خرید محلی و سیاست‌های حمایتی از کسب‌وکارهای محلی توسط دولت و شهرداری‌ها؛
- تشویق استارت‌آپ‌ها برای برگزاری مجازی رویدادهای هنری؛
- تعریف تسهیلات بخشش مالی برای جلوگیری کسر بدهی‌های کسب‌وکارهای خرد و محلی و توزیع اقلام آموزشی و مایحتاج بهداشتی محلات از طریق آنها.

۷-۲. تاب‌آوری

تاب‌آوری را فرایند توانایی یا پیامد سازگاری موفقیت‌آمیز با شرایط تهدیدکننده تعریف می‌کنند. تاب‌آوری ظرفیت بازگشتن از دشواری ادامه‌دار و توانایی در ترمیم خویشتن

است. بر این اساس به نظر می‌رسد در راستای تاب‌آوری و آفرسازی جوامع شهری کشور؛ اولویت نخست بهره‌مندی و بهره‌ورسازی حداکثری ظرفیت‌های موجود و قابل بهره‌داری است؛ که موضوعات زیر را شامل می‌شود:

- استفاده از ظرفیت اجتماعی و قدرت کنشگری جامعه مدنی و شبکه‌های اجتماعی، نظیر مساجد و نهاد بسیج محلات، انجمن‌های صنفی و حرفه‌ای، خیریه‌ها و... به منظور پذیرش بخشی از مسئولیت دولت؛

- استفاده از ظرفیت علمی و تجربی مراکز دانشگاهی، شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها در ایجاد سامانه‌های مدیریت هوشمند بحران بیماری‌های مسری به منظور شناسایی هوشمند بیماران و تحلیل مکان مبنای آنها به منظور ارائه خدمات درمانی؛

- شناسایی اراضی و مکان‌یابی بیمارستان‌های صحرائی در برنامه‌ریزی‌های پیش از وقوع بحران و آماده‌سازی کامل پایگاه‌های پشتیبانی مدیریت بحران و درمانگاه‌ها و سایر کاربری‌ها و مراکزی که در صورت نیاز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد از قبیل نمایشگاه‌ها، مصلی، ورزشگاه، تالارها و... .

۸-۲. شهر هوشمند

در همین مدت کوتاه، کشورهایی از جمله چین، کره جنوبی و سنگاپور با استفاده از روبات‌ها، هواپیماهای بدون سرنشین و داده‌های بزرگ به ردیابی شیوع بیماری، ضد عفونی کردن بیمارستان‌ها و تهیه مواد مورد نیاز روی آوردند. چنین فناوری‌هایی ممکن است در شهرها به‌عنوان یک زمینه برای شناسایی سریع مشکلات احتمالی آتی استفاده شوند.

لذا موارد زیر توصیه می‌شود:

- استفاده از سامانه‌های کنترل سلامت هوشمند در میدادی ورودی شهری، مراکز تجاری و مراکز پرتردد شهری نظیر مترو؛
- استفاده از استارت‌آپ‌ها برای راه‌اندازی سامانه‌های فروش مصالح و خدمات ساختمانی؛
- استفاده از استارت‌آپ‌ها برای سامانه‌های کنترل و نظارت هوشمند شهری؛
- استفاده از پنجره واحد و دولت الکترونیک برای حذف مقررات و ضوابط دست‌وپاگیر در فرایند توسعه شهری، نظیر ساخت و سازها و پروژه‌های عمرانی مسکونی و غیرمسکونی.

۳. راهکار و پیشنهادها

- ارائه گزینه‌های مختلف حمایتی، معافیت، تخفیف، تعلیق، تنفس و تقسیط برای کسب‌وکارهای شهری (به‌خصوص کسب‌وکارهای خرد و محلی) متناسب با شدت اثرپذیری:
- حق بیمه، عوارض شهرداری، مالیات و مالیات بر ارزش افزوده:
- امکان پرداخت وام استیجاری به واحدهای تجاری و اداری استیجاری؛
- توسعه خدمات شهری الکترونیک (دولت، شهرداری، بانک‌ها، خدمات قضایی و ثبتی)، مبتنی بر اینترنت و در بستر اپلیکیشن‌های تلفن هوشمند؛
- حمایت از توسعه و ایجاد پلت‌فرم‌های ارائه کالا و خدمات اینترنتی و در بستر اپلیکیشن‌های تلفن هوشمند؛
- فرهنگ‌سازی، ترویج و عملیاتی کردن فاصله‌گذاری اجتماعی در فضای شهری، حمل‌ونقل عمومی، فضاهای کسب‌وکار؛

- حمایت از توسعه دورکاری به صورت مستمر (و پس از کاهش شیوع بیماری) با توجه به آثار مثبت بر حمل و نقل؛
- پیگیری اقدامات چندبعدی قانونی و اجرایی برای تحقق مدیریت واحد/ یکپارچه شهری، که در کنار ضرورت و الزام در شرایط عادی، در شرایط اینچنینی از حیث مقابله با بحران‌ها و آسیب‌ها اثربخشی و کارآمدی دوچندان دارد؛
- حرکت به سمت محله‌محوری و اعمال سیاست‌های حمایتی در مورد کسب و کارهای محلی با هدف ترغیب رجوع مردم به مراکز خرید محلی و سیاست‌های حمایتی از کسب و کارهای محلی؛
- به رسمیت شناختن و ارتقای جایگاه نهادهای محلی، برقراری ارتباط مداوم و مؤثر با بدنه مدیریتی، تقویت هماهنگی میان نهادهای دولتی و حاکمیتی سطح محله با مدیریت شهری و آموزش مؤثر و افزایش تاب‌آوری محلات؛
- تلاش برای تغییر ساختار شهری از تک‌مرکزیت یا مرکزیت قوی به سمت ساختار چندمرکزی در شهرهای بزرگ و کلان‌شهرها؛
- ترویج و توسعه بام سبز، در نظر گرفتن بالکن در تمامی واحدهای مسکونی با دسترسی به فضای کاملاً باز، مشاعات با دسترسی باز با محیط بیرون، دسترسی به نور خورشید در اکثر فضاهای معماری و همچنین فضای امن بازی کودک با چرخش هوای طبیعی؛
- توسعه و افزایش سهم پیاده و دوچرخه‌سواری به‌عنوان راهبرد پابرجای حمل و نقل شهری؛ بازطراحی خیابان با هدف ترویج فاصله اجتماعی، تعریض پیاده‌روها در مکان‌های شلوغ و تجاری و ساخت پیاده‌روهای جدید، توسعه دوچرخه سواری و برنامه‌های اشتراک دوچرخه؛

- بازطراحی محورهای پیاده‌رو در مراکز شهری، برحسب تراکم تردد عابران و افزایش عرض و سهم پیاده؛
- تشویق استارت‌آپ‌ها برای برگزاری مجازی رویدادهای آموزشی فرهنگی مذهبی هنری
- توسعه حمایت‌های بهداشتی و درمانی در مناطق فرودست شهری و سکونت‌گاه‌های حاشیه‌ای و غیررسمی؛
- ایجاد فضاهای شهری باز و مناسب در مقیاس محلات به‌صورت شبکه‌ای از فضاهای باز متصل به هم (ترجیحاً از طریق پیاده‌راه سرسبز)؛
- استفاده از ظرفیت اجتماعی و قدرت کنشگری جامعه مدنی و شبکه‌های اجتماعی، نظیر مساجد و نهاد بسیج محلات، انجمن‌های صنفی و حرفه‌ای، خیریه‌ها و... به‌منظور پذیرش بخشی از مسئولیت دولت؛
- استفاده از ظرفیت مراکز دانشگاهی، شرکت‌های دانش‌بنیان در ایجاد سامانه‌های مدیریت هوشمند بیماری‌های مسری به‌منظور شناسایی هوشمند بیماران و ارائه خدمات درمان در مکان مورد نیاز؛
- شناسایی اراضی و مکان‌یابی بیمارستان‌های صحرائی در برنامه‌ریزی‌های پیش از وقوع بحران و آماده‌سازی کامل پایگاه‌های پشتیبانی مدیریت بحران و درمانگاه‌ها و سایر کاربری‌ها و مراکزی که در صورت نیاز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد از قبیل نمایشگاه، مصلی، ورزشگاه، تالارها و...؛
- استفاده از سامانه‌های کنترل سلامت هوشمند در مبادی ورودی شهری، مراکز تجاری و مراکز پر تردد و ازدحام شهری نظیر مترو؛
- استفاده از استارت‌آپ‌ها برای سامانه‌های کنترل و نظارت هوشمند شهری؛

- بازنگری در سطوح و سرانه کاربری درمانی و بهداشتی در برنامه‌ریزی شهری؛
- به‌روزرسانی ملاحظات پدافند غیرعامل در برنامه‌ریزی و طراحی شهری مبتنی بر تجارب اخیر گسترش و شیوع بیماری کرونا بر توسعه جوامع شهری؛
- توسعه حیات شبانه شهری، افزایش درآمد، رونق کسب‌وکار، کاهش ازدحام ساعات شلوغی با افزایش اجازه ساعات فعالیت و روزهای تعطیل به‌خصوص در تابستان؛
- بازنگری در سیاست‌های توسعه متراکم شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و فرایند تصویب طرح‌های توسعه شهری.

منابع و مأخذ

۱. سعیدی رضوانی، نوید. برنامه‌ریزی و تاب آوری شهری در مواجهه با بحران کرونا، ایبنا (خبرگزاری کتاب ایران)؛ ۲۷ اسفند ۱۳۹۸.
2. <https://www.bkd.com/media/covid-19-response-guide>
3. <https://www.brookings.edu/blog/the-avenue/2020/03/25/the-qualities-that-imperil-urban-places-during-covid-19-are-also-the-keys-to-recovery/>
4. <https://www.citylab.com/design/2020/03/coronavirus-urban-planning-global-cities-infectious-disease/607603/>
5. <https://www.thestar.com.my/tech/tech-news/2020/03/19/from-food-to-tech-covid-19-to-spur-urban-planning-rethink>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۹۸۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۳۲) بررسی ابعاد آثار گسترش ویروس کرونا بر حوزه شهری و شهرسازی

نام دفتر: مطالعات زیربنایی (گروه مسکن و شهرسازی)
تهیه و تدوین کنندگان: علی فرنام، حمیدرضا صباغی
ناظران علمی: حسین افشین؛ محمدتقی فیاضی
ویراستار تخصصی: —
ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. کرونا
۲. حوزه شهری
۳. شهرسازی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۲/۱